

KINNITATUD
Sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri07.2018
käskkirjaga nr
„Sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri 14. novembri 2014. a käskkirja nr 207 „Töövõime
süsteemi toetavad tegevused“ muutmise“

Töövõime süsteemi toetavad tegevused

Toetuse andmise tingimuste abikõlblikkuse periood

01.09.2014–31.12.2020

Rakendusasutus

Sotsiaalministeerium

Rakendusüksus

SA Innove

Toetuse saaja

Sotsiaalministeerium

Partnerid

Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (edaspidi *TEHIK*)

Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*)

Sotsiaalkindlustusamet

Eesti Puuetega Inimeste Koda (edaspidi *EPIKoda*)

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

SISUKORD

1. TAT KIRJELDUS	3
1.1 SEOS RAKENDUSKAVAGA.....	3
1.1.1 PRIORITEETNE SUUND.....	3
1.1.2 PRIORITEETSE SUUNA EESMÄRK.....	3
1.1.3 MEETME NIMETUS.....	3
1.1.4 MEETME EESMÄRK.....	3
1.2 TAT.....	3
1.2.1 TAT EESMÄRK.....	3
1.2.2 TAT TULEMUS.....	3
1.2.3 TAT VAJALIKKUSE PÕHJENDUS.....	4
1.2.4 EELARVE.....	6
1.2.5 SIHTRÜHM.....	7
1.2.6 MÕISTED.....	7
2. TEGEVUSTE KIRJELDUSED TULEMUSTE SAAVUTAMISEKS	7
3. NÄITAJAD	13
4. TAT MÕJU LÄBIVATELE TEEMADELE	14
5. SEOS PRIORITEETSE SUUNA TEISTE MEETMETE, TAT-DE JA AVATUD TAOTLUSVOORUDEGA	16
6. SEOS VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA	16
7. TAT RAKENDAMINE	17
7.1 TOETUSE SAAJA JA PARTNERI KOHUSTUSED.....	17
7.2 KULUDE ABIKÕBLIKKUS.....	18
7.3 TOETUSE MAKSMINE.....	18
7.4 TAT MUUTMINE.....	20
7.5 TOETUSE KASUTAMISEGA SEOTUD TEABE JA SEIREARUANNETE ESITAMINE.....	21
7.6 FINANTSKORREKTSIOONID.....	22

Toetuse andmise tingimuste (edaspidi *TAT*) kirjeldus on koostatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 16 lõike 1 alusel.

1. TAT kirjeldus

1.1 Seos rakenduskavaga

1.1.1 Prioriteetne suund

Tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine.

1.1.2 Prioriteetse suuna eesmärk

Vähenenud töövõimega inimeste osalemine tööturul ja tööhõives on suurenenud ja tööealise elanikkonna töövõime vähenemine on pidurdunud.

TAT ei panusta otseselt rakenduskava tulemusnäitajatesse. Tulemusnäitajaid täidetakse töötukassa poolt elluviidava TAT-ga. TAT panustab rakenduskava väljundnäitajatesse ning loob eeldused rakenduskava tulemusnäitajate saavutamiseks.

1.1.3 Meetme nimetus

Töövõime toetamise skeemi loomine ja juurutamine. TAT panustab meetme tegevustesse 3.1.2 „Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks“ ja 3.1.3 „Töövõime toetamise reformi elluviimine, spetsialistide koolitamine tööks vähenenud töövõimega inimestega, tegevusi toetava institutsioonidevahelise koostöö ja vajaliku andmevahetuse arendamine ning avalikkuse teavitamine“.

1.1.4 Meetme eesmärk

Tööealiste töövõime säilitamine ja parandamine, sh tööandja ja töötaja toetamine töötingimuste edendamisel, vähenenud töövõimega inimeste tööturul osalemise suurendamine ja varase pensionile jäämise ärahoidmine. Töövõime toetamise skeemi jätkusuutlikkuse tagamine.

1.2 TAT

1.2.1 TAT eesmärk

Töövõime toetamise reformi elluviimise toetamine, sealhulgas spetsialistide koolitamine tööks vähenenud töövõimega inimestega, tegevusi toetava institutsioonidevahelise koostöö ja vajaliku andmevahetuse arendamine ning avalikkuse teavitamine.

Tööandjate ja töötajate teadliku käitumise kujundamine töötingimuste edendamiseks.

1.2.2 TAT tulemus

Töövõime toetamise reformi elluviimist toetavad tegevused on tehtud, sh on tervisekahjustusega inimeste töövõime hindamise lahendus välja arendatud ja rakendatud. Töövõime hindamisest on sihtrühmadel piisav teadlikkus ning töövõime hindamise rakendajad on koolitatud. Töövõime toetamise reformi rakendajad teevad koostööd ning reformi elluviimist toetavad andmevahetused ja -lahendused on arendatud. Töövõime toetamise reformi põhjustest, eesmärkidest ja lahendustest on avalikkust teavitatud ning sihtrühmad on neid puudutavatest muudatustest ja muudatustega kaasnevast mõjust teadlikud. Töövõimepoliitika kujundamise ja rakendamise teadmispõhisus on kasvanud.

Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks on ellu viidud. Selle tulemusena on pidurdunud tööealiste töövõime vähenemine ning paranenud töötingimused ja suurenenud inimeste tootlikkus.

1.2.3 TAT vajalikkuse põhjendus

Eestis on jätkuvalt kasvanud püsiva töövõimekaotusega inimeste arv. 2013. aasta alguseks on see rohkem kui 98 000 inimest (üle 11% tööealisest elanikkonnast), sh mehi 49,7% ja naisi 50,3%. Töövõime kaotusega naistest ja meestest töötab vastavalt 47,3% ja 34,7%. Töövõimetuspensionäride arv on kümne aastaga kahekordistunud ja sellega seotud kulud viiekordistunud.¹

Praegu rakendatava skeemi jätkudes ulatuks 2020. aastaks töövõimetuspensionäride arv ca 115 000–116 000 inimeseni ja nende osakaal moodustaks praeguste prognooside kohaselt Eesti tööealisest elanikkonnast (vanuses 16–64 eluaastat) 14,5%. Statistikaameti 2011. aasta tööjõu-uuringu hinnangul ei tööta ligikaudu 2/3 töövõimetuspensionäridest. Inimesed lahkuvad osaliselt või täielikult tööturult ning hakkavad saama töövõimetushüvitist. Samal ajal on pikas perspektiivis Eesti peamiseks probleemiks saamas tööjõu puudus. Arvestades tööealise elanikkonna vähenemist, on senise skeemi ülevaheldamine praegusel viisil riigile edaspidi üle jõu käiv.

Töövõimetuspensioni saajate suur osakaal tööealistest elanikest on otseselt seotud püsiva töövõimetuse hindamise alustega, mis on praeguses skeemis meditsiinilise seisundi kesksed ega arvesta inimese tegelikku võimet tööd teha. Püsiva töövõimetuse passiivse määramise tulemusena kasvab töövõimetuspensioni saajate arv kiiresti. Samal ajal on süsteemist väljajate arv äärmiselt väike (peamiseks väljumise põhjuseks on jõudmine vanaduspensioniiikka), kuna tööhõives osalemist toetavaid meetmeid (nt rehabilitatsioon, abivahendite kättesaadavus) on vähe ja aktiivsete tööturumeetmete kasutamine töövõimetuspensionäride poolt on praktiliselt olematu (2013. aastal oli töökoha kohandamist kasutavate töövõimetuspensionäride ja puudega inimeste osakaal 0%, tehnilise abivahendi saajate hulgas oli mainitud inimesi 0,02%, tugiisikuga töötamise teenuse saajaid 0,08% ning tööintervjuul abistamise teenuse saajaid 0,04%²). Seetõttu on vajalik luua uus ja terviklik töövõime hindamise ja toetamise süsteem, mis suurendab vähenenud töövõimega inimeste töötamise võimalusi ning pakub rohkem teenuseid.

Töövõimereform on planeeritud ellu viia kolmes etapis: alates 1. jaanuarist 2016 pakuvad töötukassa ja Sotsiaalkindlustusamet abivajajatele uusi ja uuenenud teenuseid. Alates 1. juulist 2016 hindab töötukassa töövõimet ja maksab töövõimetoetust inimestele, kellel pole vana süsteemi järgi töövõimetust tuvastatud või on seda tehtud enne 2010. aastat, ning alates 1. jaanuarist 2017 hindab töötukassa töövõimet praegustel püsiva töövõimetusega inimestel. Uuele hindamissüsteemile üleminekul on oluline, et töövõime hindamist taotlevale inimesele oleks täiendavalt tagatud töövõime hindajast eraldiseisev ja sõltumatu konsultatsioonivõimalus, kus taotlejale tutvustatakse uue süsteemiga seotud muudatusi, hindamisprotsessi, sh selgitades tema õigusi ja kohustusi ning tehtud otsuseid. Vastav soovitus on Sotsiaalministeeriumile antud ka Riigikontrolli tehtud auditis „Riigi tegevus töövõimereformi

¹ Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused.

² Allikas: Eesti Töötukassa

ettevalmistamisel", milles on esitatud soovitus analüüsida töövõimetus pensionäride ja uute süsteemi sisenejate vajadust töövõime hindajast eraldiseisva konsultatsioonivõimaluse järele ning kaaluda vajaduse selgudes ühe võimalusena luua internetikeskkond, kuhu saaksid töövõimekaoga inimesed oma küsimustega pöörduda ning kus teised isikud või pädevad asutused saaksid nõu anda ja kogemusi jagada.

Töövõime toetamise süsteemi rakendumine eeldab tööandjaid ja töötajaid toetavaid tegevusi töötingimuste parandamiseks. Töötingimused, sealhulgas teadlikkus töötingimustest ning teadlikult kujundatud käitumine, mõjutavad töötaja töövõimet ja tootlikkust.

Näiteks on tööga seotud terviseprobleemideks Eestis lihasluukonna ja sidekoehaigused ning tööstressist tulenevad vaevused. 2009. aastal oli pikaajaliste käe-, jala-, selja- või kaelaprobleemide tõttu töövõime piiratud 59%-l 15–64-aastastest töötajatest, mis tähendab, et lihasluukonna vaevustest on mõjutatud üle poole töötavast elanikkonnast. 2010. aastal registreeriti tööealise elanikkonna seas enam kui 95 000 lihasluukonna vaevuste juhtumit, millest tingitud otsesed kulud ulatuvad peaaegu 400 miljoni euroni³. Hinnangu töötingimuste mõjust töötajate tervisele annab ka 2011. aasta Eesti tööjõu-uuring, mille andmetel esines tööga seotud tervisehäireid viimase 12 kuu jooksul 6,3%-l kõigist tööga hõivatustest, lihasluukonna ja sidekoehaiguste osatähtsus kõigist pikaajalistest haigustest oli 53,3%.⁴

Tööjõud liigub üha enam füüsiliselt töölt vaimsele tööle, millega kaasnevalt puutub enamik töötajatest kokku väiksemas või suuremas mahus intellektuaalseid ja psühholoogilisi väljakutseid esitavate töödega⁵. Järjest enam diagnoositakse psühhosotsiaalsetest ohuteguritest tulenevaid tervisehäireid. 2013. aastal määrati esmakordne püsiv töövõimetus psüühika- ja käitumishäirete tõttu 2349 korral, mis teeb sellest teisel kohal asetseva terviseprobleemi lihasluukonna ja sidekoehaiguste järel. Esmastest töövõimetus juhtudest moodustavad psüühika- ja käitumishäirete vaevused 16% töövõimetus diagnoosidest.⁶

Töötingimuste parandamist toetab lisaks ohutu ja tervisliku töökeskkonna kujundamisele ka tööandjate ja töötajate teadlikkuse suurendamine individuaalseid ja kollektiivseid töösuhteid reguleerivate õigusaktide võimalustest aidata kaasa töötavate inimeste töötingimuste parandamisele.

2013. aastal tehtud uuringu kohaselt hindab 73% kuni 79% tööandjatest ja 79% kuni 83% tööjõust, et neil oleks tööigusest vaja rohkem teada. 15% kuni 20% tööjõul on väga kasinad teadmised tööigusest.⁷ See annab tunnistust asjaolust, et tööturu osapooled ei pruugi rakendada kõiki töölepingu seadusega antud võimalusi, sh võimalust kokku leppida just konkreetse töötaja erivajadustest lähtuvas töötingimustes. Näiteks lubab töölepingu seadus osalise tööajaga töötamist ning kaugtöö tegemist, mis võimaldab tööd teha isikutel, kes oma tervise tõttu täistööajaga või igapäevast tööle-koju liikumist eeldavat tööd töölepingu kohaselt teha ei saaks.

Töötavate inimeste töötingimuste parandamisele on lisaks töölepingule võimalik kaasa aidata ka kollektiivlepingute ja töötajate kaasamise kaudu. Kollektiivlepingud ja töötajate kaasamine annavad võimaluse seadusest täpsemalt kokku leppida töötervishoiu ja -ohutuse nõuded ning keskenduda

³ Sotsiaalministeeriumi tellitud uuring: Töövõimeline Eesti? Luu- ja lihaskonna vaevused ning Eesti tööturg. Kättesaadav http://www.fitforworkeurope.eu/Estonia_Estonian_web.pdf (2013).

⁴ Allikas: Statistikaamet. Eesti tööjõu-uuring 2011.

⁵ Uuring: Psühhosotsiaalsete riskide levik Eestis. Kättesaadav: http://www.centar.ee/uus/wp-content/uploads/2010/03/CENTAR_l6pparuanne.pdf (2013).

⁶ Püsiva töövõimetus ja puude ekspertiis, Sotsiaalkindlustusameti aruanne 2012. Kättesaadav: <http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/arstlik-ekspertiis/> (2013).

⁷ Masso, M., Järve, J., Nurmela, K., Anspal, S., Räis, M.L., Uudeküll, K., Osila, L. Töölepingu seaduse uuring. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. Kättesaadav: http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/Toovaldkond/uuringud/TLS_uuring_raport_uus.pdf (2013).

teemadele, mis on konkreetsetes ettevõttes ja töökeskkonnas või töötajate grupi puhul kõige olulisemad. Töölepingu seaduse uuringu andmetel⁸ on kollektiivleping olemas 4–7%-l üle viie töötajaga ettevõtetes, asutustes (ligi 700–1200 organisatsiooni). 2011. aasta kollektiivsete töösuhete uuringud näitavad, et üheks põhjuseks, miks Eestis kollektiivlepinguid nii vähe sõlmitakse, on just tööandjate ja töötajate esindajate vähenenud teadlikkus kollektiivlepingutega seonduvast.

Tööpoliitika tegeleb töötingimuste edendamiseks soodsa keskkonna loomisega tööturul, sealhulgas töötingimuste arendamisega ning ohutu, tervisliku ja töövõimet edendava töökeskkonna kujundamise ja säilitamisega.

Eeltoodud tööpoliitika valdkondade tõhusaks juhtimiseks on vajalikud teadmispõhised poliitikaotsused. Teadlikud otsused uute poliitiliste põhimõtete kujundamisel ning olemasolevate täiendamisel ja rakendamisel viiakse ellu poliitikaanalüüside, uuringute ja ekspertiiside ning teadmispõhise pädevuse suurendamise abil.

TAT tööelu arendamise tegevused on kavandatud kooskõlas Euroopa 2020 strateegiaga ning Euroopa Liidu töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistikuga 2014–2020, mis seab eesmärgiks edendada töötavate inimeste töötingimusi. Riskiennetus ning ohutute ja tervislike tingimuste edendamine töökohal aitab kaasa töötajate tervena hoidmisele ning toetab sotsiaalkindlustussüsteemide jätkusuutlikkust. Töötajatega juhtivate töiste õnnetuste või kutsuhaiguste vältimine ning nende tervise eest hoolitsemine kogu tööelu vältel alates esimesest töökohast võimaldab neil kauem töötada.⁹ Rohkemate isikute kaasamine tööhõivesse panustab konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ eesmärkide täitmisel.

Arvestades tööelise elanikkonna vähenemist, rahvastiku vananemist, vähenenud töövõimega inimeste osakaalu kasvu ühiskonnas ning töökeskkonnas esinevaid ohte, on TAT raames vajalik eelkõige:

- 1) luua uus ja terviklik töövõime hindamise süsteem, mis suurendab vähenenud töövõimega inimeste töötamise võimalusi ning pakub rohkem teenuseid;
- 2) arendada andmevahetus- ja andmelahendussüsteeme;
- 3) suurendada avalikkuse teadlikkust töövõimereformi eesmärkidest, selle sisust ja kaasnevatest mõjudest;
- 4) suurendada teadlikkust töötingimustest ja tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest;
- 5) arendada tööpoliitika kujundamise ja teadmispõhise rakendamise eeldusi analüüside, uuringute ja ekspertiiside ning poliitikakujundajate pädevuse suurendamise kaudu.

TAT on kujundatud vastavalt Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukavale 2014–2017, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammile ja konkurentsivõime kavale „Eesti 2020“. TAT ettevalmistamisel on arvesse võetud Euroopa Komisjoni soovitusi¹⁰ ja OECD soovitusi¹¹.

1.2.4 Eelarve

		Summa	Osakaal
1	ESF toetus	4 241 500	85%

⁸ Masso, M., Järve, J., Nurmela, K., Anspal, S., Räis, M.L., Uudeküll, K., Osila, L. Töölepingu seaduse uuring. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. Kättesaadav:

http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/Toovaldkond/uuringud/TLS_uuring_raport_uus.pdf (2013).

⁹ Euroopa Liidu töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline raamistik 2014–2020. Euroopa Komisjoni teatis. Kättesaadav: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11828&langId=en>, 06.06.2014.

¹⁰ Eestil soovitatakse ajavahemikus 2013–2014 parandada tööstiimuleid, tõhustades olemasolevaid sotsiaalühvitiste süsteeme ning muutes hüvitiste jaotamise paindlikumaks ja paremini suunatumaks, samuti tugevdada aktiveerimispoliitikat, et hõlbustada invaliidsus- ja töövõimetushüvitist saavate isikute naasmist tööturule.

¹¹ Üle vaadata sotsiaalkaitsesüsteem aktiveerimise ja tööle naasmise aspektist, toetades ametkondadevahelist koostööd.

2	Riiklik kaasfinantseering	748 500	15%
3	Omafinantseering	0	0
4	TAT eelarve kokku	4 990 000	100%

1.2.5 Sihtrühm

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad
Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad

1.2.6 Mõisted

Tööelus osaleja – tööandjad, töötajad, laiemalt tööealine elanikkond ning tööpoliitika kujundamisel ja rakendamisel osalevad sidusgrupid ja avalikkus.

2. Tegevuste kirjeldused tulemuste saavutamiseks

2.1 Töövõime toetamise reformi elluviimine

TAT eesmärgi saavutamiseks ja töövõime toetamise reformi elluviimiseks on vajalik arendada ja rakendada töövõime hindamise põhimõtteid. Sealjuures on vaja suurendada kaasatud osapoolte teadlikkust töövõime hindamisest ning koolitada reformiga seotud asutuste töötajaid ja arste meetodikat või meetodika tulemusi kasutama. Samuti on oluline toetada reformi rakendavate institutsioonide vahelist koostööd ning andmevahetus- ja andmelahendussüsteemide arendamist. Reformi õnnestumiseks on tähtis teavitada reformi olulisuse põhjustest ning väljatöötatud lahendustest ja nende mõjust avalikkust, sealhulgas tervisekahjustusega inimesi ja tööandjaid. TAT eesmärgi saavutamiseks on vajalik toetada ka töövõimepoliitika teadmispõhisust poliitikaanalüüside, analüüsimetoodikate, uuringute ja ekspertiiside ning teadmispõhise pädevuse suurendamise kaudu.

2.1.1 Töövõime hindamise põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine

Võimaldamaks varajast aktiivset sekkumist, et ennetada inimese töövõime vähenemist ja tööturult väljalangemist, on vajalik liikuda tervisekao fikseerimiselt töövõime ulatuse hindamisele. See eeldab, et inimese töövõimet hinnatakse perspektiivis, milline võiks olla tema töövõime, kui ta saaks teha terviseseisundile sobivat tööd vastavate töötingimustega ja sobivas töökeskkonnas ning saaks kasutada tarvilikke töövõimet toetavaid rehabilitatsioonimeetmeid, hoolekande- ja tööturuteenuseid.

Selleks arendatakse esmajärjekorras pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime sisu ja ulatuse määramise hindamismetoodikat. Töövõime hindamise meetodika esialgne versioon valmis 2013. aastal programmis „Töövõimetuskindlustuse skeemi ettevalmistamine“.¹² Tegemist on tööinstrumendiga, millega hinnatakse tööealise pikaajalise tervisekahjustusega inimese tegutsemis- ja osalemisvõimet ning tema töötamise võimelisust. Tagamaks hindamise objektiivsust ning tulemuste kooskõla inimese reaalse töövõimega, on vaja meetodikat katsetada ja katsetamise tulemusi analüüsida. Katsetamise tulemuste analüüsimiseks kaasatakse eksperte. Nii meetodika katsetamisel selgunud kui ka meetodika reaalset rakendamisel alates 2016. aastast ilmnunud probleemide lahendamiseks arendatakse meetodikat, et

¹² TAT koostati inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekus“ meetme „Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühenduste töötajate koolitus ja arendamine“ raames

jõuda praktikas hästi töötava ja kõikehõlmava lahenduseni, kaasates arendamisse muu hulgas välist eksperditeadmist.

Pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodika testimisel analüüsitakse ka võimalust ühitada töövõime hindamise arstliku ekspertiisi osa puude raskusastme tuvastamise arstliku ekspertiisiga. Selle eesmärk on dubleerivate ekspertiiside välistamine juhtudel, kui inimene taotleb samal ajal nii töövõime hindamist kui ka puude raskusastme tuvastamist. Arstlike ekspertiiside ühitamise otsuse tegemise järel täpsustatakse vajaduse korral nii töövõime hindamise meetodikat kui ka puude raskusastme ja lisakulude tuvastamise meetodikat, kaasates vajalikku eksperditeadmist. Väljatöötatud lahenduse tulemusi seiratakse, analüüsitakse ja arendatakse pärast lahenduse ellurakendamist 2016. aastal ning vajaduse korral kaasatakse selleks ka eksperte.

Oluline on ka varajane sekkumine inimese terviseprobleemidesse, ennetamaks pikaajalisi ja püsivaid tervisekahjustusi. Sellest tulenevalt analüüsitakse võimalust rakendada töövõime hindamist mitte ainult pikaajalise tervisekahjustusega inimeste puhul, vaid ka inimeste ajutise töövõimetuse ja töökeskkonnast tulenevate tervisekahjustuste ennetamiseks tehtavate töötajate tervisekontrollide puhul. Sellise poliitikamuudatuse korral tähendab see vastavate töövõime hindamise põhimõtete väljaarendamist ning katsetamist koostöös poliitikamuudatuse rakendajate, ekspertide ja tööelus osalejate esindajatega. Ajutise töövõime(tuse) hindamise meetodika ja töötaja tervisekontrollil rakendatav töövõime hindamise meetodika peab seostuma pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodikaga.

Töövõime hindamise meetodika on uus instrument, mistõttu on selle olemasolu, sisu, katsetamise/rakendamise tulemuste ning seonduvate võimaluste ja kohustuste tutvustamiseks vajalik korraldada teabepäevi. Nii pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodika katsetamise ja rakendamise tulemusi kui ka töövõime hindamise meetodika edasist arendamist (sh puude hindamise meetodika, ajutise töövõime(tuse) hindamise meetodika, tervisekontrollil rakendatav hindamise meetodika) on vajalik teabepäevadel tutvustada seotud osapooltele, sh tervisekahjustusega inimeste esindajatele, tervishoiuteenuse osutajatele, tööelus osalejatele.

Töövõime hindamise meetodika kasutajate oskuste ja pädevuse kujundamiseks on vajalik korraldada koolitusi. Töövõime hindamise meetodika kasutajateks on eelkõige tervishoiuteenuse osutajad ja töötukassa töötajad. Lisaks vajavad koolitust nii Sotsiaalkindlustusameti ametnikud, kes osalevad meetodika katsetamisel ning peavad inimestelt vastu võtma töövõime hindamise taotlusi, kui ka Sotsiaalministeeriumi meetodikat arendavad ametnikud. Puude hindamise seostamisel pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamisega vajavad eelmainitud meetodika kasutajad (nt töötukassa töötajad, Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumi ametnikud, tervishoiuteenuse osutajad) koolitust ka puude hindamise meetodikast tulenevalt. Kui ajutise töövõimetuse ja töötaja tervisekontrollil rakendatava hindamise korral minnakse samuti üle pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodikaga seostatud töövõime hindamisele, vajavad koolitust ajutise töövõime ja töötaja tervisekontrollil rakendatava töövõime hindamisega seotud osapooled – tervishoiuteenuse osutajad, töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad.

Sotsiaalministeeriumi elluviidavate tegevuste eesmärk on tagada töövõime hindajate piisava võrgustiku väljakujundamine vajalike hindamiste tegemiseks. Selleks töötatakse koostöös ekspertidega välja meetodikale vastavad koolitusprogrammid ning koolitatakse tervishoiuteenuse osutajaid, kes peavad koolituse tulemusena oskama seostada inimese funktsionaalset võimekust tema terviseseisundiga, andes inimese töövõime kohta omapoolse kirjaliku hinnangu. Hinnang peab vajaduse korral sisaldama soovitusi tööturu- või hoolekandeteenuste vajaduse kohta ja töölaseid soovitusi.

Töötukassa on programmi elluviimise partneriks ning korraldab koolitusi töötukassa töötajatele. Koolituste eesmärk on suurendada töötukassa töötajate teadlikkust töövõimereformist ja töövõime

hindamise olemusest/rollist teenuste pakkumisel ning kompetentsust seoses töövõime hindamisega, näiteks tervisekahjustusega inimeste abistamine töövõime hindamise taotluste täitmisel, töövõime hindamise infosüsteemi kasutamine, tervisekahjustusega inimestele otsuste põhjendamine jmt.

Sotsiaalkindlustusamet on programmi elluviimise partneriks ning korraldab koolitusi enda teenistujatele, kes vajaduse korral nõustavad tervisekahjustusega inimesi ning aitavad neil töövõime hindamise ja puude hindamise taotlusvormi täita. Samuti koolitab Sotsiaalkindlustusamet teenistujaid, kes kasutavad töövõime hindamise tulemusi puude ja Sotsiaalkindlustusameti teenuste vajaduse hindamiseks.

EPIKoda on programmi elluviimise partneriks, pakkudes töövõime hindamist taotlevale isikule ja/või tema esindajale konsultatsiooniteenust töövõime hindamise menetlusega seotud küsimustes ning abi probleemkohtade selgitamisel. Konsultatsiooniteenuse eesmärk on abistada inimest töövõime hindamisel või puude raskusastme tuvastamisel tekkinud küsimustele vastamisel, tutvustades hinnatava õigusi ja kohustusi, hindamisprotsessi eesmärke ja toiminguid ning selgitades tehtud otsuseid, sh vajaduse korral abistades vaiete koostamisel ja esitamisel.

2.1.1.1 Sihtrühm

Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad

Laiem avalikkus, sh tervishoiuteenuse osutajad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tööelus osalejad

2.1.1.2 Tegevuse üldajaraam

01.10.2014–31.12.2020

2.1.1.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusametuse ülesannete täitjad
Partneritena Eesti Töötukassa, Sotsiaalkindlustusamet, TEHIK ja EPIKoda

2.1.2 Töövõimereformi toetav institutsioonidevaheline koostöö ja andmevahetus- ning andmelahendussüsteemide loomine ja arendamine

Reformi puudutava poliitika kujundamisel ja rakendamisel on vajalik välja selgitada eri institutsioonide muutuvad tööprotsessid, tegevuste elluviimiseks vajalikud sisendid (sh andmed) ning tööprotsessides tekkivad väljundid (sh andmekoosseisud), kaasates vajaduse korral eksperte. Selle baasil andmevahetus- ja andmelahendussüsteemide loomine ja arendamine tagab andmete kiire ja õigeaegse liikumise, minimeerib andmete dubleerimist ja võimaldab nende riskikasutamist. Tegevuste tulemusena on muu hulgas inimese vajadus liikuda eri asutuste vahel minimeeritud ning inimene saab kasutada ametiasutusega suhtlemisel paindlikke elektroonilisi vahendeid (näiteks taotlemisel).

Reformi tulemuste mõõtmiseks on vaja tagada andmete kättesaadavus poliitikaanalüüsiks. Selleks arendatakse vastavaid andmepäringuid ning Sotsiaalministeeriumi statistilist andmeaita koos selleks vajaliku andmevahetuse ja andmete sidumisega.

Andmete riskikasutuse ja andmevahetuse arendamisel on oluline tervise infosüsteemi arendamine, sest sealne andmestik inimese terviseseisundi kohta on nii töövõime hindamise kui puude hindamise aluseks.

Programmi elluviimise partner TEHIK tagab vajalikud infotehnoloogilised arendused ja kvaliteetsete andmete kättesaadavuse reformi rakendajatele.

2.1.2.1 Sihtrühm

Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad

2.1.2.2 Tegevuse üldajaraam

01.09.2014–31.12.2020

2.1.2.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad
TEHIK

2.1.3 Avalikkuse teavitamine

Laiemat avalikkust teavitatakse reformi põhjustest, eesmärkidest ja tegevustest ning reformiga kaasnevatest muudatustest ja nende mõjust sihtrühmadele. Üks teavituse eesmärke on suunata tööandjaid nägema tervisekahjustusega inimesi kui potentsiaalset tööjõudu ning laiemalt ühiskonda reformi sihtrühmaga arvestama. Teavitustegevuse tulemuslikkuse tagamiseks kombineeritakse teavitusviise (sealhulgas tele- ja raadiosaated, meediakampaaniad, otsekommunikatsioon sihtrühmadega jne). Teavitustegevuste tõhustamiseks tellitakse nii eel- kui järeluuringu, mis võimaldavad tegevusi paremini ette valmistada ja nende tulemuslikkust hiljem hinnata. Teavitustegevuste paremaks sihitamiseks ja elluviimiseks kasutatakse vajaduse korral selle ala tunnustatud eksperte ja sihtrühmade esindajaid.

2.1.3.1 Sihtrühm

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad

2.1.3.2 Tegevuse üldajaraam

01.09.2014–31.12.2020

2.1.3.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad
Partnerina Sotsiaalkindlustusamet

2.1.4 Töövõimealase poliitika teadmispõhisuse arendamine

Reformi rakendamisel ja jätkusuutlikkuse tagamisel on vaja toetada poliitikaotsuste teadmispõhisust poliitikaanalüüside, analüüsimetoodikate, uuringute ja ekspertide ning poliitikakujundajate pädevuse suurendamise kaudu. Poliitikakujundajatel on vajalik jälgida reformi kulgu algusest peale, kaardistada sihtrühma liikumine pädevate asutuste vahel, hinnata prognooside paikapidavust, uute meetmete (sh teenused) asjakohasust ja tulemuslikkust, analüüsida ja vajaduse korral muuta meetmete korraldust, kasutada andmeid täiendavate meetmete (sh teenuste) ja rahastamise planeerimisel. Tegevuse raames tehakse vastavaid poliitikaanalüüse ja -uuringuid ning kaasatakse eksperte, et saada lähteandmed

teadmispõhise poliitika kujundamiseks ja rakendamiseks ning tagada kaasaegne, asjakohane, tulemuslik ja praktikas kasutatav õigusraamistik ja meetmete/teenuste tervik.

Töövõimepoliitika kvaliteedi tagamiseks on oluline arendada töövõimepoliitika kujundajate ja rakendajate kompetentsi seda toetavate koolituste ja õppereiside korraldamise ning teavikute hankimise kaudu. Põhjendatud poliitikaotsuste tegemisel on tähtis teiste riikide parima praktika kättesaadavus ja kasutamise oskus.

2.1.4.1 Sihtrühm

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad
Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad

2.1.4.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2015–31.12.2020

2.1.4.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad

2.2 Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks

TAT eesmärgi saavutamiseks viiakse ellu tegevusi, et suurendada teadlikkust töötingimustest ja tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest.

Toetatakse tööandjate ja töötajate teadliku käitumise kujundamisele suunatud tegevusi töökeskkonnas ja töösuhetes. Toetatava tegevuse eesmärk on parandada töötingimusi ja edendada tervislikus töökeskkonnas töötamist, et ennetada töövõime vähenemist ja hõivest väljalangemist. Tegevus võtab sealjuures arvesse eri tegevusalade töötingimustest tulenevaid riske töötaja tervisele. Tegevus parandab ohutuskultuuri töökohal; aitab ettevõtetel hinnata töökeskkonna ohuteguritest tulenevaid riske ja ennetada töötajate terviseriski; aitab kujundada tööelus osalejate teadlikku käitumist töösuhetes, sh paindlike töövormide kasutamise võimalustest, ja töökeskkonna tegevuspraktika rakendamisest ettevõttes; toetab tööturul osalejate kaasamist, et edendada töökeskkonda ja töösuhteid.

TAT eesmärgi saavutamiseks viiakse ellu tegevusi teadmispõhise tööpoliitika kujundamise ja rakendamise eelduste arendamiseks poliitikaanalüüside, analüüsimetoodikate, uuringute ja ekspertiiside ning teadmispõhise pädevuse suurendamise kaudu.

2.2.1 Teavitustegevused

Suurendamaks teadlikkust töötingimustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest korraldatakse järjepidevalt teavitustegevusi. TAT raames korraldata muu hulgas teavituskampaaniaid, seminare ja koolitusi, osaletakse messidel ning koostatakse juhend- ja infomaterjale.

2.2.1.1 Sihtrühm

Tööelus osalejad

2.2.1.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.1.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad

2.2.2 Infotehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine ja arendamine

Suurendamaks teadlikkust töötingimustest ja tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest ning parandamaks teabe edastamist, vahendamist, töötlemist ja kättesaadavust, töötatakse välja ja/või arendatakse infotehnoloogilisi lahendusi andmekogude, elektrooniliste töövahendite või andmelahendussüsteemidena. Infotehnoloogiliste tööelu käsitlevate lahenduste väljaselgitamine, väljatöötamine, arendamine ja levitamine toetab tööandjaid töötingimuste parandamisel ning töötajaid tööturul püsimisel ja väljalangemise korral tööturule naasmisel.

Programmi elluviimise partner TEHIK tagab vajalikud infotehnoloogilised andmelahendussüsteemide arendused.

2.2.2.1 Sihtrühm

Tööelus osalejad

2.2.2.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.07.2018

2.2.2.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad
TEHIK

2.2.3 Poliitikaanalüüside ja -uuringute ning ekspertiiside läbiviimine

Poliitikamuudatuste põhjendatud, tulemusliku ja sihitatud eesmärgi saavutamiseks on eelnevalt vajalik täpselt teada probleemkohti, mis vajavad riigipoolset sekkumist. Selleks, et tagada meetme ja prioriteetse suuna eesmärkide täitmine ning kaitsta sihtrühma huve parimal võimalikul viisil, on oluline eelhinnata potentsiaalsete poliitikamuudatuste positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning hiljem järelhinnata tehtud poliitikavaliku toimimist. Tegevuse raames tehakse poliitikaanalüüse ja -uuringuid ning kaasatakse eksperte, et saada lähteandmed teadmispõhise poliitika kujundamiseks ning kaasaegse, asjakohase ja praktikas kasutatava tööelu õigusraamistiku loomiseks, muutmiseks või täiendamiseks.

2.2.3.1 Sihtrühm

Tööelus osalejad

2.2.3.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.3.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad

2.2.4 Tööpoliitika kujundamise kompetentsi eelduste arendamine

Tegevuse sisuks on tööpoliitika kujundamist ja elluviimist toetavate koolituste, õppereiside, stažeerimiste korraldamine ning andmeallikate ja teavikute hankimine. Alategevuse eesmärk on kompetentsi arendamine Sotsiaalministeeriumis, aidates suurendada poliitikaotsuste kujundajate pädevust teadmispõhiste ja tasakaalustatud tööpoliitikaotsuste tegemisel. Ametnike põhjendatud tööpoliitikaotsuste tegemisel on määrav kaasaegsete ja edumeelsete materjalide kättesaadavus ning kasutamise oskus tööandjaid ja töötajaid toetavate tegevuste arendamiseks ja juurutamiseks töötingimuste edendamisel.

2.2.4.1 Sihtrühma

Sotsiaalministeeriumi teenistujad

2.2.4.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.4.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud rakendusasutuse ülesannete täitjad

3. Näitajad

Näitaja	Näitaja nimetus (viide TAT punktile, missugusest tegevusest kujuneb)	Alg-tase	Siht-tase (2018)	Sihttase (2023)	Selgitus
Rakenduskava väljundnäitajad (TAT tulemusnäitajad)	Töövõime toetamise reform on läbi viidud, sh avalikkus on teadlik reformiga seotud muudatustest, töövõimet hinnatakse uutel alustel ning osapoolte vaheline andmevahetus toimib	0	0	Jah	<u>Tegevuse 2.1 tulemusnäitaja</u>
	Tööandjaid ja töötajaid toetavate tegevuste arv	0	50	77 (meetmes kokku 1109)	<u>Tegevuse 2.2 tulemusnäitaja</u> Näitaja täitmisse panustavad lisaks avatud taotlusvooru projektid ja Tööinspeksiooni elluviidav TAT
TAT spetsiifilised väljundnäitajad	Tegevus 2.1. Töövõime toetamise reformi elluviimine				

Näitaja	Näitaja nimetus (viide TAT punktile, missugusest tegevusest kujuneb)	Alg-tase	Siht-tase (2018)	Sihttase (2023)	Selgitus
Väljundnäitaja	2.1.1. Metoodika on välja töötatud ja piloteeritud	0	0	jah	Panustab otseselt rakenduskava väljundnäitajasse
TAT spetsiifilised väljundnäitajad	Tegevus 2.2. Töandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks				
Väljundnäitaja	2.2.1. Töandjaid ja töötajaid toetavate tegevuste arv	0	50	77	Panustab otseselt rakenduskava väljundnäitajasse

4. TAT mõju läbivatele teemadele

TAT mõjutab (märkida ristiga, peab mõjutama vähemalt ühte teemat)¹³:

Regionaalareng jah ei

TAT tegevused ei panusta otseselt regionaalarengusse. Planeeritavad tegevused on regionaalse arengu suhtes neutraalsed ega aita kaasa regionaalset arengut soodustavate tegurite/teenuste/infrastruktuuri parandamisele. Kaudselt aitab tööelus osalejate teadlikkuse suurendamine erinevatest töötamise ja värbamise võimalustest suunduda tööturule inimestel, kellel tervisekahjustuse tõttu tööle pääsemine või töötamine oleks raskendatud. Tööhõive suurenemine seeläbi suurendab omakorda vastava regiooni majanduse kasvu.

Keskkonnahoid ja kliima jah ei

TAT tegevuste elluviimisega ei kaasne otsest muutust ega ka negatiivset mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärgile. Hinnang põhineb perioodi 2014–2020 Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruandel.

Infoühiskond jah ei

TAT toetab eesmärki: IKT potentsiaali nutikas kasutamine Eesti strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. TAT tegevuste abil on infoühiskonda edendatud, kuivõrd rohkem teavet hoitakse, teisendatakse ja edastatakse asutuste vahel digitaalkujul, rohkem inimesi saab digitaalsele teabele ligi, on vähenenud rutiinne töö (üha suureneva teabehulga olemasolu internetis ja arvutiseerimine) ning infovahetusprotsessid ühiskonnas on muutunud kiiremaks, odavamaks ja/või kvaliteetsemaks.

Riigivalitsemine jah ei

TAT toetab tõhusa ja tervikliku riigivalitsemise edendamise eesmärki. Praegune töövõimetuse hüvitamise süsteemi ülesehitus on ebaefektiivne ja töövõimetuse hüvitamine tervikuna on killustunud mitme asutuse vahel. Uue töövõime toetamise süsteemiga seonduv koondatakse Eesti Töötukassa pädevusse, mis omakorda võimaldab edaspidi terviklikku lähenemist – nii töövõime hindamine, sobiva töö leidmine kui ka toetuse maksmine hakkavad toimuma samas asutuses. See muudab korralduse efektiivsemaks, vähendab halduskoormust isikutele ja asutustele ning lihtsustab oluliselt süsteemi järelevalvet ja arendamist. Puuduva töövõimega inimestele osutab teenuseid Sotsiaalkindlustusamet. Lisaks mõjutab TAT pikas perspektiivis avaliku sektori kulusid – hinnanguliselt uues süsteemis aja jooksul kulu rahalistele toetustele väheneb.

¹³ „Jah“ vastuse korral tuua välja lühike selgitus.

Võrdsed võimalused¹⁴

Sooline võrdsus (kas TAT lõpptulemus mõjutab meeste ja naiste olukorda ühiskonnas)¹⁵ jah
 ei

Alljärgnev osa täidetakse „jah“ vastuse korral

TAT sisaldab tegevusi, mis panustavad otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisse

jah ei

Tegevuste kirjeldus:

*TAT panustab soolise võrdõiguslikkuse edendamisse sooküsimuste lõimimise kaudu¹⁶
TATde ettevalmistamisse, rakendamisse ja seiresse*

jah ei *Selgitus, kuidas on TATs rakendatud sooküsimuste lõimimist: Töövõime hindamise meetodika ja teavitustegevused on soostereotüüpidest vabad. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel võetakse arvesse meeste ja naiste erinevat olukorda, vajadusi ja huve.*

Võrdne kohtlemine

jah ei

Alljärgnev osa täidetakse „jah“ vastuse korral

Kirjeldada, kuidas on TAT ettevalmistamise ja rakendamise ajal tagatud:

a) eri vanuses inimeste võrdne kohtlemine – töövõime hindamise meetodika on rakendatav, infotehnoloogilised lahendused on sobivad ja teavitustegevuste raames edastatav informatsioon on kõikidele inimestele kättesaadav;

b) puudega inimeste võrdne kohtlemine – töövõime hindamise meetodika on rakendatav, infotehnoloogilised lahendused on sobivad ja teavitustegevuste raames edastatav informatsioon on puudega inimestele kättesaadav;

c) võrdne kohtlemine sõltumata inimese soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest, usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest – töövõime hindamise meetodika on rakendatav, infotehnoloogilised lahendused on sobivad ja teavitustegevuste raames edastatav informatsioon on kõikidele mainitud gruppidele kättesaadav.

Tagamaks kõigile tööealistele inimestele võrdsed võimalused ühiskonnas aktiivselt osaleda, on võetud kasutusele individuaalse lähenemisega töövõime hindamise süsteem. Töövõime hindamise viib läbi vastava pädevusega arst, kes hindab inimese esitatud taotluses kirjeldatud andmetele ja tervise infosüsteemi andmetele tuginedes inimese talitluslikku võimekust eraldi seitsmes valdkonnas:

- 1) liikumine;
- 2) käeline tegevus;
- 3) suhtlemine: nägemine, kuulmine, kõnelemine;
- 4) teadvusel püsimine ja enesehooldus;
- 5) õppimine ja tegevuste elluviimine;
- 6) muutustega kohanemine ja ohu tajumine;
- 7) inimestevaheline lävimine ja suhted.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 7. Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine.

¹⁵ Soolise võrdsuse tagamine tähendab naiste ja meeste võrdsed õigusi, kohustusi, võimalusi ja vastutust kõikides eluvaldkondades. Kõik poliitikavaldkonnad, mis lõpptulemusena mõjutavad inimeste olukorda ühiskonnas, mõjutavad ka naisi ja mehi.

¹⁶ TAT ettevalmistamisel, rakendamisel ja seires võetakse arvesse naiste ja meeste erinevat olukorda ja vajadusi ning hinnatakse mõju naiste ja meeste sotsiaal-majanduslikule olukorrale ühiskonnas selleks, et tagada ühtmoodi kasu nii naistele kui meestele ning kaotada ebavõrdsus.

Tagamaks töövõime hindamine võrdsetel alustel, teostatakse hindamist valdkondadele vastavate võtmetegevuste alusel, mida on võimalik rahvusvahelise funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsiooni (RFK) järgi kodeerida. Töövõime hindamise meetodika on rakendatav võrdselt kõikidele tööealistele inimestele sõltumata inimese soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest, usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest.

5. Seos prioriteetse suuna teiste meetmete, TAT-de ja avatud taotlusvoorudega

Töötukassa elluviidav TAT „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale” – käesolev TAT täiendab töövõime toetamise reformi sihtrühmale mõeldud tööturuteenuste TAT-d, mille kaudu arendatakse, juurutatakse ja osutatakse sihtrühmale täiendavaid teenuseid, et aidata töökohta säilitada või uut tööd leida. Teenuste pakkumine tugineb töövõime hindamisele ja selle kaudu antavatele soovitustele. Toimiva andmevahetuse ja institutsioonidevahelise koostööga tagatakse vajaliku info õigeaegne liikumine, et toetada nii töövõime hindamist kui ka sobivate teenuste pakkumist.

Sotsiaalkindlustusameti ja Astangu KRK elluviidav TAT, mille eesmärk on erivajadustega inimeste töövõimelisuse suurendamine ja nende töötamise soodustamine – käesolev TAT on seotud sotsiaalteenuste TAT-ga, millega arendatakse, juurutatakse ja osutatakse pikaajalise kaitstud töö teenust ning tagatakse igapäevase toimetuleku tarvis abivahendid puuduva töövõimega inimestele. TAT-d täiendavad teineteist, kuna enne nimetatud sotsiaalteenuste saamist peab olema inimese töövõime hinnatud.

Tööinspektsiooni elluviidav TAT „Töövõimet hoidva ja säästva töökeskkonna arendamine“ – Tööinspektsiooni TAT-s olevad küsimused seostuvad ka käesoleva TAT keskmes olevate küsimustega. TAT-de tegevused ei kattu, sest Tööinspektsiooni TAT-s elluviidavad tegevused on seotud rakenduslike küsimustega, mis tekivad töösuhete järelevalve ja nõustamisteenuse funktsioonide täitmisega ning käesolevas TAT-s elluviidavad tegevused on seotud poliitikamuudatuste ning õigusloome ja selle teoreetilise raamistiku arendamise ja tutvustamisega.

Seos sama suuna teiste meetmetega:

Meede 3.2 „Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ – töövõime hindamise tulemusena on võimalik pakkuda tervisekahjustusega inimestele sobivaid tööturuteenuseid, arvestades nende tervisest tulenevaid spetsiifilisi vajadusi. Sobivate tööturuteenuste osutamisega suurendatakse nende inimeste hõives osalemise võimalusi.

Käesoleva meetme raames elluviidavad avatud taotlusvoorud täidavad Sotsiaalministeeriumi TAT-ga sarnast eesmärki toetada tööandjaid ja töötajaid töötingimuste edendamisel.

6. Seos valdkondlike arengukavadega

- 1) laste ja perede arengukava: T 4.2.1.6 „Töösuhete ja töökeskkonna teadlikkuse suurendamine“;
- 2) rahvastiku tervise arengukava: 3. valdkond „Tervist toetav elu-, töö- ja õpikeskkond“:
 - tõhustada töökeskkonnast tulenevate terviseriskide hindamise, juhtimise ja teavitamise süsteemi;
 - tõsta teadlikkust töökeskkonnast tulenevatest terviseriskidest;
 - tõsta töökeskkonnast tulenevate terviseriskide hindamise kvaliteeti;
 - tõhustada töökeskkonna järelevalvet, tõstes süsteemsust ja tulemuslikkust;
 - korraldada uuringuid töökeskkonnast lähtuvate tervist mõjutavate töökeskkonna ohutegurite mõju hindamiseks ning avalikustada uuringute tulemused;

3) heaolu arengukava: alaeesmärk 1 – tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Riskide hindamine

Risk	Tegevus riskide maandamiseks
<p>1. TAT tegevuste elluviimise takistused võivad olla peamiselt tingitud hangete viibimisest või nurjumisest, näiteks ei pakuta turul teenust või kaupa soovitud hinnaga, teenusepakkuja puudumisest, inimeste lahkumisest ametist või muudest ettenähtamatutest asjaoludest.</p> <p>2. Puuduvad vajalikud eksperdid, kellel on oskused näiteks töövõime hindamise meetodika edasiarendamiseks.</p> <p>3. Arendust ei jõuta õigeaks ajaks elektroonseks andmevahetuseks valmis või seda ei jõua testida viisil, et leida üles vigu nii, et andmevahetus toimiks soovitud viisil.</p>	<p>1. Hanked tuleb detailselt läbi mõelda ja lahti kirjutada eeldusel, et vajaduse korral on enne tehtud turu-uuring pakutavate teenuste või hindade kohta.</p> <p>2. Ekspertide valikul saab teha koostööd teiste tervishoiutöötajatega, tegemist ei pea sel juhul olema vaid töötervishoiuarstidega.</p> <p>3. Soovitud elektroonilise andmevahetuse käivitamisel tuleb kirjeldada soovitud süsteemi võimalikult täpselt, et seda oleks võimalik õigel ajal ellu rakendada.</p> <p>Kui IT-arendus ei saa valmis ehk automaatne andmevahetus ei toimi, on võimalik, et vahetatakse andmeid asutuste vahel paberil või manuaalsetel välistel andmekandjatel, kuni elektroonne andmevahetus on toimiv. IT-projekti mittetoimiv lahendus peaks kvalifitseeruma garantii alla.</p>

Lisa:

TAT finantsplaan ja eelarve kulukohtade kaupa – lisa 1 vorm B

7. TAT rakendamine

7.1 Toetuse saaja ja partneri kohustused

7.1.1 Toetuse saajale kohalduvad lisaks käesolevas TAT-s sätestatudle struktuuritoetuse seaduse §-des 24 ja 26 ja struktuuritoetuse seaduse alusel kehtestatud õigusaktides toetuse saajale sätestatud kohustused. Ühtlasi on toetuse saaja kohustatud:

7.1.1.1 esitama rakendusasutusele (edaspidi RA) TAT järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste detailse kirjelduse (lisa 1 vorm A) ja sellele vastava eelarve kulukohtade kaupa (lisa 1 vorm B) kinnitamiseks jooksva aasta 1. novembriks;

7.1.1.2 esitama punktis 7.1.1 nimetatud dokumendid peale nende kinnitamist viie tööpäeva jooksul rakendusüksusele (edaspidi RÜ);

7.1.1.3 esitama RA nõudmisel TAT eelarve jagunemise aastate ja eelarveartiklite kaupa;

7.1.1.4 rakendama TAT vastavalt kinnitatud detailsele tegevuste kirjeldusele ja eelarvele;

7.1.1.5 esitama RA-le TAT eelarve täitmise aruande iga kuu 7. kuupäevaks eelmise kuu kohta RA poolt väljatöötatud vormil;

7.1.1.6 esitama RÜ-le järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi 10. detsembriks või kümne tööpäeva jooksul peale lisa 1 vormi A ja vormi B kinnitamist; esimese eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitama 15 tööpäeva jooksul TAT kinnitamisest;

7.1.1.7 esitama korrigeeritud prognoosi järele jäänud eelarveaasta kohta, kui punktis 7.3 nimetatud maksetaotlus erineb rohkem kui ¼ võrra punktis 7.1.6 esitatud prognoosist.

7.1.2 TAT partnerile kohaldub struktuuritoetuse seaduse § 25. Ühtlasi on partner kohustatud:

7.1.2.1 esitama toetuse saaja nõudmisel punktis 7.3.3 nimetatud partneri organisatsiooni dokumendid;

7.1.2.2 esitama toetuse saaja poolt antud tähtajaks järgneva eelarveaasta TAT kulude planeerimiseks prognoosi ja jooksva eelarveaasta prognoosi parandused ja/või muudatusettepanekud lähtuvalt toetuse saaja ja/või partneri vajadusest;

7.1.2.3 esitama toetuse saajale maksetaotluse tasutud kuludokumentide alusel hiljemalt iga kuu 10. kuupäevaks või vastavalt toetuse saaja nõudele viis tööpäeva enne TAT prognoosis märgitud toetuse saaja maksetaotluse esitamise tähtaega RÜ-le;

7.1.2.4 esitama toetuse saajale eelarve täitmise aruande hiljemalt iga kuu 5. kuupäevaks;

7.1.2.5 esitama toetuse saajale esimeses maksetaotluses esitatud kuludega ning edaspidi vastavalt RÜ poolt saadetud valimiridade põhjal kaasnevad lisadokumendid (sh hankedokumendid, memod, osalejate nimekirjad, päevakavad) ja andma vajaduse korral täiendavaid selgitusi;

7.1.2.6 esitama toetuse saajale elektrooniliselt TAT vahearuande iga aasta 5. jaanuariks ja 1. juuniks ning lõpparuande toetuse saaja poolt antud tähtajaks.

7.2 Kulude abikõlblikkus

7.2.1 Kulu on abikõlblik, kui see on põhjendatud, tekib vastavalt Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*) § 2 lõigetele 3 ja 4 ning makstakse vastavalt lõikele 5 ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja Eesti õigusega.

7.2.2 Abikõlblikeks kuludeks loetakse käesolevas TAT-s nimetatud tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud, mis vastavad ühendmääruses ning käesolevas TAT-s sätestatud tingimustele.

7.2.3 Muu hulgas on abikõlblikud kulud:

7.2.3.1 TAT elluviimisega seotud otsesed personalikulud vastavalt ühendmääruse § 3 lõike 1 punktidele 1–4 ja § 3 lõikele 4;

7.2.3.2 TAT kaudsed kulud 15% ühtse määra alusel arvestatuna otsestest personalikuludest. TAT kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 9 lõikes 5 nimetatud TAT üldkulud ning § 9 lõikes 6 nimetatud tegevuste tegemisel tekkivad personalikulud.

7.2.4 Lisaks ühendmääruse §-s 4 nimetatud kuludele on TAT raames mitteabikõlblikud järgmised kulud:

7.2.4.1 väliskoolituse ja -lähetuskulud väljaspool Euroopa Liidu liikmesriike;

7.2.4.2 päevaraha ja mootorsõiduki kasutamise kulu osas, mis ületab vastavates õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvat piirmäära;

7.2.4.3 hoonestatud ja hoonestamata maa, kinnisvara ja mootorsõiduki ost;

7.2.4.4 ühtse määra alusel hüvitatud kaudsed kulud enne käesoleva TAT kehtima hakkamist.

7.3 Toetuse maksmine

7.3.1 Toetuse maksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 28–30 ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele. Lihtsustatud hüvitamisviiside alusel toetuse väljamaksmisel kulu tegelikku maksumust ei tõendata ega kontrollita.

7.3.2 Toetust makstakse ühendmääruse § 14 lõike 1 punkti 1 ning § 15 lõigete 1 ja 4 alusel.

7.3.3 Enne esimese maksetaotluse esitamist peab toetuse saaja esitama RÜ-le:

7.3.3.1 väljavõtte oma raamatupidamise sise-eeskirjast, milles on kirjeldatud, kuidas TAT kulused ja tasumist eristatakse raamatupidamises muudest TAT rakendaja kuludest;

7.3.3.2 koopia riigihangete läbiviimise korrast asutuses;

7.3.3.3 lühikirjelduse TAT rakendamise seotud dokumentide algatamise, viseerimise ja kinnitamise kohta ning vajaduse korral allkirjaõigusliku isiku poolt edasivolitatud õiguste korral vastavad volituste koopiad.

7.3.4 Punktis 7.3.3 nimetatud dokumente ei pea esitama, kui toetuse saaja on varasema TAT rakendamisel nimetatud dokumendid esitanud ja neid ei ole enne uue TAT rakendamist muudetud. Toetuse saaja esitab RÜ-le sellekohase kirjaliku kinnituse.

7.3.5 Maksetaotlusi võib esitada kõige harvem üks kord kvartalis ja kõige sagedamini üks kord kuus. Kui makstud abikõlblike kulude maksumus on riigihanke piirmääraga võrdne või ületab seda, esitatakse maksetaotlus üks kord kuus. Maksetaotluse menetlusaeg on kuni 90 kalendripäeva.

7.3.6 Toetus makstakse toetuse saajale välja ühendmääruses kehtestatud korras RÜ-le esitatud maksetaotluse alusel struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu.

7.3.7 Projekti kaudsed kulud makstakse välja, arvestatuna 15% projekti abikõlblikest otsestest personalikuludest.

7.3.8 Toetus makstakse välja vastavalt TAT-s nimetatud toetuse osakaalule abikõlblikest kuludest ja mitte rohkem, kui määratud toetuse summa.

7.3.9 RÜ-l on õigus peatada maksetaotluse menetlemine osaliselt või täielikult, kui:

7.3.9.1 maksetaotluses esineb puudusi;

7.3.9.2 toetuse kasutamisega seotud kohustus on täitmata;

7.3.9.3 kulu abikõlblikkus ei ole üheselt selge;

7.3.9.4 ilmnunud asjaolude põhjal on kahtlus, et toetuse saaja ei suuda ettenähtud ajaks viia TAT-d ellu või saavutada kavandatud tulemust;

7.3.9.5 maksetaotlusega taotletavat toetuse summat on võimalik struktuuritoetuse seaduse § 48 lõike 3 kohaselt tasaarveldada struktuuritoetuse seaduse § 30 lõigete 5 ja 6 alusel väljamaksmisele mittekuuluva või finantskorrektsiooni otsuse kavandis nimetatud tagasimaksmisele kuuluva toetusega.

7.3.10 Kui maksetaotluse kontrollimisel ilmneb, et toetuse saajal on täitmata maksetaotluses nimetatud kuluga seotud kohustus või nõue või maksetaotluses esineb puudus, mida on võimalik kõrvaldada RÜ määratud tähtaja jooksul, võib RÜ määrata kohustuse ja nõude täitmiseks ning puuduse kõrvaldamiseks uue tähtaja. Kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse määratud tähtaja jooksul, loetakse, et maksetaotlus on esitatud puudusteta ja kohustus või nõue on täidetud.

7.3.11 Korraldusasutus võib kontrollida kulude abikõlblikkust, sealjuures kulu abikõlblikuks lugemise aluseks olevat teavet, dokumente ja muid tõendeid. Korraldusasutus võib kohustada RÜ-d peatama maksetaotluse menetluse osaliselt või täielikult struktuuritoetuse seaduse § 30 lõikes 4 nimetatud juhtudel.

7.3.12 Korraldusamet keelab RÜ-l toetuse väljamaksmise, kui kulu ei ole abikõlblik. Korraldusamet võib keelata toetuse maksmise struktuuritoetuse seaduse § 30 lõikes 6 nimetatud juhtudel.

7.3.13 Viimane maksetaotlus esitatakse hiljemalt koos TAT lõpparuandega. Viimane väljamakse tehakse pärast lõpparuande kinnitamist RA poolt.

7.4. TAT muutmine

7.4.1 Kui ilmneb vajadus TAT tegevuste, tulemuste, eelarve, näitajate või TAT abikõlblikkuse perioodi muutmiseks, esitab toetuse saaja RA-le põhjendatud taotluse.

7.4.2 RA vaatab punktis 7.4.1 viidatud muudatuse taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamisest ja teeb otsuse TAT muutmise taotluse kohta pärast punktis 7.4.4 nimetatud RÜ poolt edastatud ettepanekut ja punktis 7.4.8 nimetatud kooskõlastamist.

7.4.3 Puuduste esinemisel annab RA toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.4.4 RA edastab muutmise taotluse pärast läbivaatamist arvamuse avaldamiseks RÜ-le. RÜ-l on õigus teha muudatuste kohta ettepanekuid. RÜ esitatavate ettepanekute tähtaeg kooskõlastatakse RA-ga muudatuste sisust ja ulatusest lähtuvalt.

7.4.5 RÜ võib toetuse saajale või RA-le teha ettepanekuid TAT eelarve muutmiseks, kui TAT seirearuandes esitatud andmetest või muudest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT eduka elluviimise tagamiseks.

7.4.6 TAT muutmist ei saa taotleda sagedamini kui üks kord kuue kuu jooksul, välja arvatud juhul, kui on olemas RA ja RÜ nõusolek.

7.4.7 RA võib TAT-d muuta, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT edukaks elluviimiseks või toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui TAT rakendamisel on kalendriaasta lõpu seisuga tekkinud eelarveliste vahendite jääk, on RA-l õigus vähendada TAT kogueelarvet kalendriaasta kasutamata jäänud eelarve summa ulatuses.

7.4.8 TAT muutmine kooskõlastatakse korraldusametusega, valdkondlikku komisjoni kuuluva rakendusametusega ning teiste rakendusametustega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest.

7.4.9 TAT muutmiseks punkti 7.4.1 tähenduses ei loeta:

7.4.9.1 punktis 7.1.1 nimetatud järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste kirjelduse ja sellele vastava eelarve kulukohtade kaupa (edaspidi *tegevuste kirjeldus ja eelarve*) esitamist;

7.4.9.2 lisa 1 vormis B näidatud toetuse ja omafinantseeringu muutumist aastate lõikes tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ja määr ei muutu.

7.4.10 RA vaatab tegevuste kirjelduse ja eelarve läbi 20 tööpäeva jooksul ning puuduste mitteesinemise korral esitab punkti 7.4.8 kohaselt kooskõlastamiseks. Peale kooskõlastamist esitab RA tegevuste kirjelduse ja eelarve ministrile kinnitamiseks.

7.4.11 Puuduste esinemise korral tegevuste kirjelduses ja/või eelarves annab RA toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Tegevuste kirjelduse ja/või eelarve menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.4.12 Eelnevalt RA-ga kirjalikult kooskõlastades ei eelda TAT muutmist konkreetse aasta vastavale tegevuskavale kinnitatud eelarve muutmine tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ja osakaal finantsallikates ei muutu, kui:

7.4.12.1 kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 15% ja

7.4.12.2 muudatuste summa ei ületa ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt 10 000 eurot.

7.4.13 Peale punktis 7.4.12 nimetatud muudatuste kooskõlastust esitab toetuse saaja viie tööpäeva jooksul muudetud eelarve koos RA kooskõlastusega RÜ-le.

7.5 Toetuse kasutamisega seotud teabe ja seirearuannete esitamine

7.5.1 Toetuse saaja esitab RÜ-le TAT vahearuande koos lisadega struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu üldjuhul iga aasta 20. jaanuariks ja 15. juuniks. Kui tehniline viga e-keskkonna töös takistab vahearuande tähtaegset esitamist, loetakse uueks vahearuande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev peale vea kõrvaldamist. Kui TAT tegevuste alguse ja esimese vahearuande esitamise tähtpäeva vahe on vähem kui neli kuud, esitatakse vahearuanne järgmiseks tähtpäevaks.

7.5.2 Toetuse saaja esitab RÜ-le TAT lõpparuande struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu 45 päeva jooksul alates TAT abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Kui tehniline viga e-keskkonna töös takistab lõpparuande tähtaegset esitamist, loetakse uueks lõpparuande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev peale vea kõrvaldamist.

7.5.3 Kui vahearuande ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse vaid lõpparuanne.

7.5.4 RÜ kontrollib 20 tööpäeva jooksul vahe- või lõpparuande (edaspidi koos *seirearuanne*) laekumisest, kas TAT seirearuanne on vormikohane ja nõuetekohaselt täidetud.

7.5.5 Kui vahearuanDES puudusi ei esine, kinnitab RÜ TAT vahearuande.

7.5.6 Kui lõpparuandes puudusi ei esine, kooskõlastab RÜ lõpparuande ja teavitab viie tööpäeva jooksul RA-d. RA teavitab lõpparuande kinnitamisest viivitamata RÜ-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui lõpparuanne on esitatud elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult, edastab RÜ lõpparuande viie tööpäeva jooksul RA-le kinnitamiseks.

7.5.7 Puuduste esinemisel vahearuanDES annab RÜ toetuse saajale vähemalt kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning RÜ kinnitab TAT vahearuande viie tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist.

7.5.8 Puuduste esinemisel lõpparuandes annab RÜ toetuse saajale vähemalt kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning teavitab viie tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist RA-d. RA teavitab lõpparuande kinnitamisest viivitamata RÜ-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui lõpparuanne on esitatud elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult, edastab RÜ lõpparuande viie tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist RA-le kinnitamiseks.

7.5.9 Kui RA-le esitatud lõpparuandes esineb puudusi, teavitab RA sellest RÜ-d ja edasine lõpparuande menetlemine toimub vastavalt punktile 7.5.8.

7.5.10 TAT seirearuandes kajastatav informatsioon tuleb struktuuritoetuse e-keskkonna seirearuande vormilt.

7.6 Finantskorrektsioonid

7.6.1 RÜ teeb finantskorrektsioone vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 45–47.

7.6.2 Toetuse tagasimaksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 48–49.